

Fuster retroactiu

La polèmica arriba als Octubre. Un suposat inèdit de Joan Fuster, presentat a competició per Vicent Martí, n'ha estat protagonista.

Colossal propina" és el títol de l'original, presentat al Premi Andròmina, que ha escampat la polèmica dels Premis Octubre.

Aquest text comença amb un pròleg curt: "És un fragment del dietari íntim, i inèdit, que l'escriptor va dur, amb perseverança de mar, durant, si més no, tota la dècada dels cinquanta.

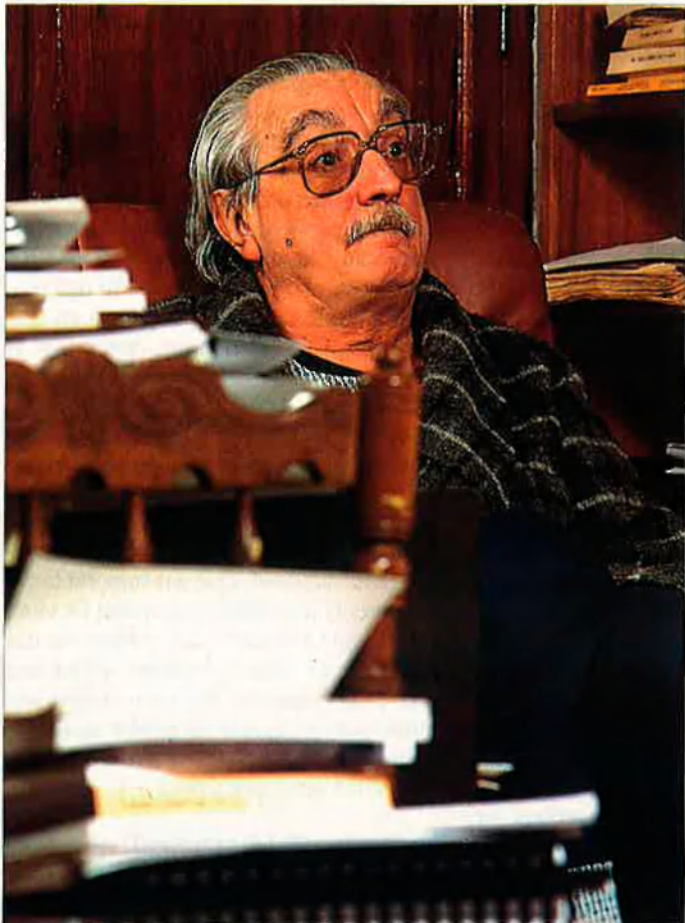
El suport material del manuscrit és un quadern escolar de tapes dures, d'un florejat color ala de mosca, i porta en el centre una etiqueta blanca amb una cerimoniosa garlanda d'un blau extenuat. A la part de dalt de l'etiqueta, al cantó superior esquerre, hi ha un número romà: el IX, i enmig, la diminuta lletra de Fuster ens fa saber que el die-

tari va des del 31-VII-54 al 2-X-55."

Si el pròleg és concís alhora que incisiu, l'epíleg d'aquest original, enviat per Vicent Martí sota el pseudònim de *Donzell amarg*, conté una explicació detallada de la manera com el suposat text de Joan Fuster va arribar a mans del periodista. La narració dels fets comença amb un interrogant: "La incògnita a esclarir, la pregunta indefugible és, ara i ací, per què tinc jo aquest manuscrit de Fuster?" El periodista d'Altea ho explica: "Després de Pla, Joan Fuster és la persona que més he desitjat conèixer en la meua vida. Amb el senyor Pla vaig fer tard, i encara lamenta la meua demora, la meua velocitat vital de glacera. Molta més sort, que no di-

RAFA GIL

Joan Fuster. El suposat inèdit correspondria als anys 54 i 55.

Vicent Martí, la nit dels Octubre.

ligència, vaig tenir amb el senyor Fuster. Els cinc anys que vaig fer de periodista a EL TEMPS —respecteu-me— em van permetre tractar-lo en diverses i inoblidables ocasions, totes elles tatua- des en la meua memòria. Tot i això, i a diferència d'alguns barruts xitxarel·los, jo no he estat mai amic de Fuster, ni li he parlat mai de tu, ni li he dit mai Jo- an. Sempre senyor Fuster, quede clar, si cal."

El text continua: "D'acord amb Fuster, la nostra primera trobada, la vam dedicar a parlar exclusivament del senyor Pla —tots dos ens en sentíem deutors. De fet, aquella entrevista publicada a EL TEMPS l'abril de 86, és l'única reivindicació pública, sense reserves ni reticències, que Fuster va fer de l'obra i la figura de Pla en els seus setanta anys de vida."

Martí, després de definir-se com a plana, explica com va aconseguir el dietari:

—“No en faces cas, no valen res. Són un dietari antiquíssim i candorós que portava, amb una certa regularitat, quan jo encara era jove i entusiasta. Cristo!, que vell que sóc... Estic cremant-los tots, com fa amb els llibres aquell detectiu del Manolo Vázquez Montalbán.

—Deu ser broma, veritat senyor Fuster?

—Cap broma. Els cremaré o els esgararé tots. No tenen cap interès.

—No diga barbaritats, senyor Fuster. Vostè no pot fer això. Per poc valor que tinguen sempre seran un document impagable del nostre escriptor...

—En vols un, de quadern?

—...

—Sí o no, Cristo, contesta.

—És clar que sí, senyor Fuster.

(I agafant el primer que li va venir a

mà, sense mirar-lo, me'l va donar). Pren i calla. Ara, (i Fuster va alçar un dit tan admonitori com el de Sant Vicent Ferrer), t'avise, punyeter ratolí de casa bona, no en faces cap ús mentre jo visca. Cap ús, cap comentari. Entesos?

—Entesos, senyor Fuster”.

Aquesta és l'escena relatada per Vicent Martí. L'autor, però, continua l'èpilog analitzant al detall els interrogants que podia provocar la presentació del seu text al Premi Andròmina. Totes les possibilitats hi són previstes: el robatori, l'apòcrif...

Dubtes, tots ells, que planaran ben segur sobre aquesta obra durant les properes setmanes i molt de temps més. Per sortir de dubtes Martí conclou: “Però una lectura del text, per molt sumària que siga, líquida qualsevol especulació sobre el tema. Aquest és un llibre, de la primera a l'última lletra, de Joan Fuster, com ha de ser”.

Vicent Martí corona el seu text amb un: “Gràcies per aquesta colossal propina, senyor Fuster.” Abans, però, afegeix la seva voluntat que, en cas que l'obra sortís guanyadora es creï un pre-

mi de periodisme literari i d'investigació Guillem Agulló amb la dotació corresponent del Premi Andròmina.

En l'epíleg que reproduïm es troba la resposta a un dels principals interrogants: Com va arribar això a mans de Vicent Martí? Ara el temps i els erudits s'hauran d'encarregar d'esbrinar l'autenticitat d'aquest suposat *Dietari* de Joan Fuster. De moment, el jurat de l'Andròmina va decidir, com va explicar el seu portaveu, Eduardo Mendoza, en el sopar dels Octubre, excloure l'obra de la competició.

O. M.

“Colossal propina”

EL TEMPS reproduceix uns fragments del suposat dietari inèdit de Fuster presentat als Premis Octubre.

Política [31, juliol 1954]. El dia que es clausurarà el Congrés, tornant Vilanova i jo cap a la Residència, ens trobarem a Carmen Conde, que també hi anava. Mentre que marxàvem junts, aquesta bona senyora ens explicà la seua irritació perquè un poeta gallegc havia dit, davant d'ella:

—Mi patria termina donde termina mi lengua.

Em sembla que el de la frase era Manuel María. Carmen Conde s'escribassava:

—Eso es impolítico; una ofensa para los demás, una estupidez enorme, etc.

Jo li vaig dir:

—Mira, no te preocupes. Eso es, poco más o menos, lo que decía Unamuno.

—¿Qué?

—“La lengua es la sangre de mi alma. Mi patria es allí donde ella suena”. O algo por el estilo.

La poetessa castellana quedà desconcertada. Aleshores, va respondre'm:

—Bueno, eso lo podría decir Unamuno porque hablaba castellano. Pero, chico, si los gallegos piensan igual se van a quedar con una patria muy chica.

Lamentem-ho pels gallegcs.

Sueca, 11 d'agost, nit. Aquest matí, quan encara era al llit, a València, m'ha telefonat Martínez Ferrando. Passa uns dies a València. Hem estat tot el dia junts. La conversa ha estat variada, amb els temes que inflexiblement se'ns impo-

sen sempre: l'estat material i espiritual de València, la literatura catalana, els arxius i les biblioteques, el pintoresquisme del grup Torre, els últims llibres llegits... Una observació de Ferrando m'ha fet gràcia:

—S'ha adonat vostè que tots els mallorquins tenen aspecte de sagristà?

27, matí. He sentit comentar, a alguns amics, la campanya contra la prostitució, iniciada més o menys clarament, en algunes ciutats valencianes. L'assumpte és molt vidriós, i ara només m'interessa el seu aspecte anecdòtic. Contaven —i el fet té cara d'ésser rigorosament fals— que, fa temps, a Algemesí s'organitzà una manifestació demanant l'establiment de prostíbuls a la ciutat. Els bons hòmens d'aquell poble —segons aquesta còmica versió— s'haurien reunit en massa, a la plaça de la vila, enarborant pancartes amb inscripcions com “El pueblo de Algemesí pide putas”. La historieta no va més enllà. Però sembla que el problema del desfogament sexual, a Algemesí, presenta els seus matisos pintorescs. Com que, efectivament, allí no hi ha bordell, els hòmens han d'acudir als d'Alzira. Els dissabtes a la nit, el servei d'autobusos entre les dues ciutats es veu extraordinàriament concorregut per l'element mascle de la població. La gent sol anomenar aquell autobús “el cotxe de la llet”.

4 de setembre, nit. [...] Cada dia em

confirme en la creença que la unitat europea no es farà mentre no comencem per destruir l'estat nacional, mentre els vells estats europeus no es *desarticulen*. Per això em fa la impressió que els més sincers partidaris d'aquella idea unitària continental es troben entre les minories nacionals europees i potser entre els alemanys —no n'estic massa confiat, d'açò últim—. A mi, personalment, per exemple, no em preocupa la sobirania de l'estat espanyol, ni em preocupa tampoc la *sobirania* d'un possible estat català. La sobirania espanyola, perquè no em sent identificat amb el nacionalisme que s'hi defensa. La sobirania catalana, perquè no en tinc una experiència i no la puc enyorar *en la forma que la “sobirania” es presenta en altres estats*. Açò variarà en el cas d'un holandès, d'un luxemburguès, d'un való, d'un flamenc, d'un provençal —si n'hi haguera—, d'un bretó —id. id.— d'un basc, d'un bavarès, d'un... però en el fons, l'actitud última seria idèntica en tots ells i en un català nacional. Què ens importa la *sobirania* als que l'únic que volem és viure lliurement? Els drets dels pobles són uns altres que els drets dels estats —jo ho crec així—, els estats no. Els estats tenen uns interessos creats, que els pobles petits, els pobles naturals, encara no s'han fet o que no els han servit per a res. [...]

València, 19 [d'octubre], nit. Visita al clan Adlert. Ambient sufocant. Casp fa la impressió d'estar més ressentit que